

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет географічний
Кафедра туризму та готельного господарства

СИЛАБУС

I. Опис навчальної дисципліни „Туризмоліогія”
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 241 Готельно-ресторанна справа Освітньо-професійна програма: Готельно-ресторанна справа	Нормативна
Модулів – 2		Рік підготовки – 2
Змістових модулів – 2		Семестр – 3
ІНДЗ: є		Лекції – 18 год.
Загальна кількість годин – 120		Практичні – 22 год.
Тижневих годин: аудиторних – 5	Магістр	Самостійна робота – 72 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: іспит
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач: Ільїн Леонід Володимирович, доктор географічних наук, професор
Контактна інформація викладача:
Телефон 0978922704
Електронна пошта: ilyinleo@vnu.edu.ua
Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С СНУ імені Лесі Українки
Кафедра – туризму та готельного господарства
Факультет – географічний

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Рекреація, відпочинок, подорожі сьогодні стали невід’ємною частиною життя людини, засобом компенсації напруження, відновлення працездатності і умовою продовження виробництва. Реалізація діяльності людини в цій сфері приводить до формування специфічних відносин в системі “природа-людина”, утворення окремої галузі господарства, яка спирається на певне поєднання ресурсів, має свої кадри, зв’язки з іншими сферами людської діяльності і дає істотний соціально-економічний ефект.

Частковим проявом останнього слід вважати об’єктивний процес організації зовнішніх сил природи, людських сил, досвіду, вміння використовувати багатства природи, працю, інтелект, мотиви поведінки людей з метою задоволення потреби у відпочинку - організацію туризму, вірніше організацію туристської діяльності.

2. Пререквізити і постреквізити дисципліни

Пререквізити: „Основи туризму”, „Основи наукових досліджень”

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – з'ясувати роль туризмології як науки, надати базові відомості про особливості туризму як суспільного явища, об'єкта наукового дослідження, ефективної галузі економіки, про структуру туризму, особливості функціонування його складових і діяльності туристичного підприємства, специфіку ринку туристичних послуг і його розвитку на міжнародному рівні, маркетингу та менеджменту туризму, туристичну політику з державного регулювання туризму.

Завдання курсу:

- туризмологія як наука і навчальна дисципліна;
- туризм як суспільне явище;
- історія туризму;
- туризм як економічна діяльність;
- ринок туристичних послуг;
- основи організації туристичного процесу;
- основи туристичної діяльності;
- регулювання туристичної діяльності.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні *знати*: компоненти туризмологічної теорії; генезу та складові туризмологічного знання; етапи становлення науки про туризм.

Студент повинен вміти використовувати й розуміти: теорії розвитку туризму та розуміти сутність туризму як соціокультурного явища; принципи філософського тлумачення явища «туризм», філософського підґрунтя подорожей, мотивації туристів; особливості становлення туристської економіки, а також економіки туризму, як систему наук та прикладний інструментарій формування економічного механізму й економічної стратегії туристських підприємств; міжнародний та вітчизняний досвід культурного впливу туризму на місцевий етнос; педагогіку туризму; соціологію туризму та її значення в розвитку суспільства, людини в ньому; психологію та етику подорожан, психологію сучасної людини «віатоз», етику та крос культурні особливості туристського обміну; історію виникнення системи та поширення туристської індустрії; географію, гармонічний розвиток і природокористування в туризмі, екологію туризму.

4. Результати навчання (компетентності).

ЗК 1. Діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних цінностей та глобалізаційних процесів, національного розвитку;

ЗК 2. Здатність до системного творчого мислення, наполегливість у досягненні мети професійної та науково-дослідницької діяльності;

ЗК 3. Креативність, здатність до індивідуальної науково-дослідної діяльності;

ЗК 4. Здатність до аналізу, оцінки та синтезу нових ідей;

ЗК 5. Здатність до пошуку альтернативних рішень у науково-дослідницькій та професійній діяльності;

ФК 1. Знання теорії, закономірностей, методів (алгоритмів) і способів діяльності, що достатні для формування та впровадження власної моделі професійної діяльності, в тому числі в екстремальних умовах;

ФК 2. Здатність формувати філософію, методологію, логіку, принципи об'єктивності наукового пошуку в готельній та ресторанній справі;

ФК 3. Здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері гостинності;

ФК 11. Здатність застосовувати різні методи та інструментарій для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень, вміння ідентифікувати агентів стратегічних змін в організації та визначати шляхи подолання опору змінам з урахуванням розвитку галузі та впливу конкурентного середовища;

РН 17. Використовувати комунікативні навички і технології;

РН 18. Відповідати вимогам спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в сфері готельно-ресторанного бізнесу;

РН 20. Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та методів прогнозування;

РН 22. Демонструвати здатність саморозвиватися та самовдосконалюватися упродовж життя.

5. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль І. Специфіка науково-дослідницької діяльності. Загальна методологія наукової творчості						
Тема 1. Туризм як соціогуманітарна наука	14	2	4	6	2	4
Тема 2. Генеза туризмологічного знання	10	2	2	6		3
Тема 3. Теоретико-методологічні складові туризмології	12	2	2	8		3
Тема 4. Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології	12	2	2	8		4
Тема 5. Історія та антропологія туризму	14	2	2	8	2	3
Разом за змістовим модулем 1	62	10	12	36	4	17
Змістовий модуль ІІ. Наукові праці: написання, оформлення. Підготовка публікацій, рефератів, доповідей						
Тема 6. Географія туризму	14	2	2	10		3
Тема 7. Соціологія туризму. Культурологія туризму	12	2	2	8		3
Тема 8. Психологія та етика туризму.	14	2	2	8	2	3
Тема 9. Педагогіка туризму. Праксеологія туризму.	18	2	4	10	2	4
Разом за змістовим модулем 2	58	8	10	36	4	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	120	18	22	72	8	40

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль І. Специфіка науково-дослідницької діяльності. Загальна методологія наукової творчості						
Тема 1. Туризм як	14	2	2	8	2	4

соціогуманітарна наука						
Тема 2. Генеза туризмологічного знання	14		2	10	2	3
Тема 3. Теоретико-методологічні складові туризмології	16	2	2	10	2	3
Тема 4. Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології	16	2	2	10	2	4
Тема 5. Історія та антропологія туризму	10			8	2	3
Разом за змістовим модулем 1	70	6	8	46	10	17
Змістовий модуль II. Наукові праці: написання, оформлення. Підготовка публікацій, рефератів, доповідей						
Тема 6. Географія туризму	13	2		9	2	3
Тема 7. Соціологія туризму. Культурологія туризму	13	2	2	9		3
Тема 8. Психологія та етика туризму.	13		2	9	2	3
Тема 9. Педагогіка туризму. Праксеологія туризму.	11		2	9		4
Разом за змістовим модулем 2	50	4	6	36	4	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	120	10	14	82	14	40

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<i>Багатогранність туризму.</i> Туризм як суспільне явище. Туризм як галузь економіки. Туризм як вид економічної діяльності і професія. Туризм як об'єкт наукового дослідження.	22
2	<i>Суспільні функції туризму.</i> Рекреаційна функція. Економічна функція. Соціальна функція. Політична функція. Виховна функція. Екологічна функція. Негативні прояви туризму у суспільстві.	20
3	<i>Фактори та умови розвитку туризму.</i> Політичні фактори та умови розвитку. Економічні фактори та умови розвитку. Соціальні фактори та умови розвитку. Науково-технічні фактори та умови розвитку. Географічні фактори та умови розвитку. Культурно-історичні фактори та умови розвитку.	20
4	<i>Періодизація розвитку туризму.</i> (Етапи – античний, середньовічний, відродження, просвітництва). Передісторія розвитку туризму. Основні віхи історії світового туризму.	20
	Разом	82

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного контролю й модульного контролю знань.

Результати поточного контролю: оцінки за виконання і захист студентом практичних робіт; оцінка за виконання й захист ІНДЗ; оцінка за виконання самостійної роботи.

Поточний контроль (max = 40 балів)										Модульний контроль (max = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1								Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9				
4	3	3	3	3	3	3	3	5	10	30	30	100

Відвідування занять є обов'язковим. Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються „Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників СНУ ім. Лесі Українки”, що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни здачі практичних робіт, ІНДЗ, самостійної роботи повідомляє викладач на перших аудиторних заняття з дисципліни або прописує на інтернет-платформі курсу. Перескладання завдань поточного контролю та модульного контролю при вивченні дисципліни „Основи наукових досліджень” узгоджується з політикою ЗВО.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – екзамен. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної студентом протягом семестру, віднімаються результати модульної контрольної роботи і додаються бали, набрані на екзамені. Переведення підсумкової семестрової оцінки, вираженої в балах, у оцінки за національною шкалою здійснюється відповідно до таблиці, уміщеної нижче.

Перелік питань до іспиту

Туризмологія як наука. Об'єкт, предмет і методи дослідження туризмології. Місце туризмології в системі наук. Головні задачі туризмології на сучасному етапі. Проблеми термінології в туризмології. Сутність й основні функції туризмології.

2. Передумови та чинники розвитку туризму. Основні поняття та визначення туризму. Функції (рекреаційна, соціальна, релігійна, екологічна, лікувальна, економічна, культурна, просвітницька, виховна, спортивна) та структура туризму. Туризм як об'єкт наукового пізнання.

Багатогранність туризму. Туризм як суспільне явище. Туризм як галузь економіки. Туризм як вид економічної діяльності і професія. Туризм як об'єкт наукового дослідження.

Суспільні функції туризму. Рекреаційна функція. Економічна функція. Соціальна функція. Політична функція. Виховна функція. Екологічна функція. Негативні прояви туризму у суспільстві.

Фактори та умови розвитку туризму. Політичні фактори та умови розвитку. Економічні фактори та умови розвитку. Соціальні фактори та умови розвитку. Науково-технічні фактори та умови розвитку. Географічні фактори та умови розвитку. Культурно-історичні фактори та умови розвитку.

Класифікації туризму. Види туризму за метою. Види туризму за терміном. Види туризму за сезоном. Види туризму за демографічним складом учасників. Види туризму за соціальним складом учасників. Види туризму за характером організації. Види туризму за формою організації. Види туризму за економічним принципом. Види туризму за засобами пересування.

Туризмологія як соціогуманітарна наука. Основні теорії розвитку туризму. Актуалізація потреби створення теорії туризму: широкомасштабність туристської діяльності, необхідність наукового підходу до вирішення нагальних завдань туристської галузі, забезпечення високої економічної і соціальної ефективності туризму. Теоретико-

методологічні засади туризмології. Кореляційне співвідношення теорії і практики туризму, виявлення зв'язків туризму з економікою, географією, культурою, соціологією, психологією тощо. Об'єкт, предмет і суб'єкт туризмології їх сутність і взаємовідношення.

Генеza туризмологічного значення. Осмислення феномену подорожей в процесі становлення туризмологічного знання. Перші узагальнення подорожей в античній філософії (Фалас, Солон, Піфагор, Платон, Анахарсіс, Прокл). Сутність, характер подорожей в епоху Середньовіччя, їх інтерпретація у теологічних вченнях Св. Августина і Фоми Аквінського. Виникнення туризму в Новий Час як організованої, специфічної форми подорожей. Ф. Бекон «Про подорожі». Становлення науки про туризм. Перший період – до індустріальний – два накопичення знань про туризм та їх раціональне узагальнення. Другий період (два етапи) – індустріальний - виникнення наукових знань про туризм (два етапи); перший етап (друга половина XIX ст.) – створення туризмологічних моделей розвитку туризму, розробка туристської термінології; другий етап (з початку XX ст.) – виникнення національних туризмознавчих шкіл: австрійської, німецької, англійської, датської, швейцарської, французької, американської, польської, болгарської, колишньої Югославії (белградська школа) – початок створення теорії туризму. Заснування міжнародних, наукових і громадських організацій. Міжнародна академія туризму; Міжнародний центр по вивченню проблем туризму, Всесвітня туристська організація та інші. Розвиток туризмологічного знання в Росії, СРСР та країнах СНГ. Українська туризмологічна школа.

Теоретико-методологічні складові туризмології. Понятійний апарат туризмології, її тезаурус. Сутність системоформуючих категорій туризмології: «подорож», «подорожани», «дестинація», «рекреаційні ресурси», «туристський продукт», «тур» та ін. Принципи, методи та функції туризмології. Туризмологічна проблемологія. Туризм як чинник сталого розвитку суспільства. Складова туризмологічного знання.

Філософія туризму як методологічна концептуальна основа туризмології. Феноменологічна, герменевтична, антропологічна, аксеологічна особливості

філософського розуміння та інтерпретації феномену туризму. Ключові слова: «філософія туризму», «туристських простір», «туризм як «життєвий світ людини», «антропологічне значення подорожей», «комунікативна культура», «туристські екзистенціали: «зустріч», «вибір», «свобода», «відповідальність», «антиномії туристської діяльності». Гуманізація туризму як чинник гармонії відносин людини з довкіллям. Аксіологічний аспект цінності туристської діяльності.

Історія та антропологія туризму. Антропологія мандрів та подорожей. Філософське тлумачення антропології туризму. Туристські товари та товари народних промислів як наслідки антропогенезу.

Географія туризму. Територіальна організація туризму, принципи розміщення туристських ресурсів, туристського районування. Туристське споживання природних ресурсів. Принципи сталого (гармонійного) розвитку туризму. Архітектурно-містобудівна організація відпочинку і туризму як форма облаштованості туристської інфраструктури.

Соціологія туризму. Проблеми мотивації туристської діяльності. Структура соціології туризму. Туризм як соціокультурний інститут. Соціологічні аспекти дослідження туризму.

Культурологія туризму. Засоби, методи та механізми закріплення культурозначущої інформації в практиці туристської діяльності. Формування комунікативної культури, культури спілкування, взаємоповаги, толерантності особистості засобами туризму.

Психологія та етика туризму. Місце психології та етики туризму в туризмологічному знанні. Психологія в процесі туристської діяльності. Психологічні проблеми управління сферою туризму. Етичні виміри туризму.

Педагогіка туризму. Проблеми формування особистості засобами виховання, навчання і розвитку у контексті гуманітарно-соціальних функцій туризму.

Праксеологія туризму. Праксеологія туризму як наукове осмислення туристських практик. Праксеологічні принципи туризму. Економіка туризму. Інститут гостинності як чинники праксеологічного знання. Менеджмент та маркетинг туризму. Правові аспекти туризмознавства. Фізіологія людини подорожуючої (обстеження туристів, адекватність їх організму труднощам туристських заходів). Екологія навколишнього середовища як чинник активації туристів.

Періодизація розвитку туризму. (Етапи – античний, середньовічний, відродження, просвітництва). Передісторія розвитку туризму. Основні віхи історії світового туризму.

Рекреаційно-туристське природокористування. Туристсько-рекреаційні ресурси (підходи – сутнісний, кількісний, інвайронменталістичний, мотиваційний, діяльнісний, атрактивний, ціннісний, комплексний, еколого-економічний, геосистемний).

Формування системи гостинності. (Етапи – давній, середньовічний, елітарного подорожування та масового туризму). Індустрія туризму та її структура. Туристична послуга та її специфічні риси. Складові індустрії туризму: територіальна, виробнича, регуляторна.

Міжнародне регулювання туризму. Державне регулювання туризму. Державне регулювання туристичної діяльності в Україні.

VI.Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

ВІІ. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Абрамов В. В. Історія туризму, Підручник / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. Харк. Нац. акад. міськ. Гос-ва.- Х.: ХНАМГ, 2010.-294с.
2. Биржаков М. Б. Введение в туризм, - Издание 9-е, переработаное и доп. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. – 576с.
3. Зорин И. В. Феномен туризма; изб. соч./ И. В. Зорин. – М.: Наука, 2005. – 552с.
4. Котарбинский Тадеуш. Трактат о хорошей работе. Пер. с польск. / Тадеуш Котарбинский. – М.: «Экономика». 1975. – 271с.
5. Лукашевич О. Н. Психология туризма; концептуальное определение. Монография / Оксана Лукашевич. – Киев: Издательство КУТЕП, 2004. – 228с.
6. Лукашевич М. П. Срціологія туризму: Курс лекцій / М. П. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор. Переді. В. К. Федорченко. – Ужгород: Мистецька Лінія, 2008. – 340с.
7. Пазенок В. С. Філософія туризму: Навчальний посібник / В. С. Пазенок, В. К. Федорченко. – К.: Кондор, 2004. – 268с.
8. Пазенок В. С. Туризмологія (теорія туризму): навч. – метод. Посіб. зі спецкурсу / В. С. Пазенок, В. К. Федорченко, О. А. Кручек, І. М. Мініч. – К.: КУТЕП, 2010.- 70с.
9. Романов Ю. И. Культурология / Ю. Н. Романов. – СПб.: Питер, 2009.- 208с. (Серия «Краткий курс»).
10. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму і науково-навчальне видання. – К.: КУТЕП, 2008. – 825с.
11. Федорченко В. К. Педагогіка туризму / В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник, Г. Р. Цехмістрова. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 296с.

Додаткова

1. Быстров С. А. Туризм: макроэкономика и микроэкономика / С. А. Быстров, М. Г. Воронцова. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. – 464с.
2. Долженко Г. П. Развитие научных исследований туристской деятельности в России (1930-2011гг.) / Г. П. Долженко, Е. Г. Долженко. Электронное учебное пособие. – Ростов н/Д, 2010. – Свидетельство о регистрации электронного ресурса №15890 (Пособие размещено на сайте. Режим доступа: <http://gennadiy-dolzhenko.ru>)
3. Зорин И. В. Туристка: Монография / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов. – М.: Советский спорт, 2001. – 288с.
4. Етика: Навч. посіб. / В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська; За ред. проф. В. О. Лозового. – К.:Юрінком інтерн, 2007. – 224с.
5. Квартальнов В. А. Теория и практика туризма; Учебник / В. А. Квартальнов. – М.: «Финансы и статистика», 2003. – 672с.

6. Любіцева О. О. Туризмознавство: вступ до фаху: Підручник / О. О. Любіцева, В. К. Бабарицька. – К.: Київський університет, 2008. – 450с.
7. Морозов В. Л. Взаимодействие туризма со смежными отраслями в национальной экономике / В. Л. Морозов. – М.: ТЕИС, 2004. – 192с.
8. Правовое обеспечение международного туризма: Учебно-методическое пособие / Автор проекта и исполнитель: Жарков Г. Н. – К.:Кондор, 2004. – 486с.
9. Романов М. В. Справочник по этикету для бизнесменов, туристов и отправляющихся в гости за рубеж / М. В. Романов. – К.: Либра, 1994. – 121с.
10. Темный Ю. В. Экономика туризма: Учебник / Ю. В. Темный, Л. Р. Темная. – М.: Советский спорт, 2003. – 416с.
11. Томилов В. В. Культура предпринимательства / В. В. Томилов. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. -368с. ил. (Серия «Учебник для вузов»).
12. Уваров В. Д. Международные туристские организации: Справочник / В. Д. Уваров, К. Г. Борисов. -М.: Международные отношения, 1990. – 288с.